

U Fv2012;60 Vaksala kyrka

Litteratur: UFT 5 (1876), s. 75; R. Dybeck, Vaksala socken (1864, ATA); O. v. Friesen, Runstenar i Uppland och Gästrikland undersökta åren 1899, 1900 och 1901 (1904, ATA); M. Källström, Två arkivfunna runstenar från Uppsalatrakten, i: Fornvännen 107 (2012), s. 59 ff.

Avbildningar: C. M. Bolm, teckning (ATA, återgiven i Källström a.a.)

FMIS: –

Fragmentet finns första gången omtalad i en redogörelse för runstenarna i Vaksala socken som 1876 publicerades i *Upplands fornminnesförenings tidskrift* och som avslutas med följande ord: »I väggen till kyrkans södra kor finnes inmurad lemning af en runsten, af hvilken nu endast korstecknet är synligt. Ett annat stycke med några runor förvaras löst i kyrktornet, enligt benäget meddelande af studenten C. M. Bolm.» Den förstnämnda stenen motsvarar en del av U 966 och sitter fortfarande inmurad i kyrkväggen. medan man har tvekat om vilken sten som avses med den senare uppgiften. I *Upplands runinskrifter* (4 s. 104) har den säkert helt riktigt sammanställts med en anteckning hos Richard Dybeck (1864) om att »ett nyfunnet, mindre stycke af en runsten förvaras i kyrkan».

Däremot är Wesséns antagande att det skulle röra sig om den senare påträffade U 967 felaktigt. I fotografisamlingen i ATA finns nämligen en bläckteckning, som en påskrift föreställer ett par »Fragment af okända Runstenar» från »Vaxala kyrka (Upland)», där det ena utgörs av den ovan nämnda U 966, medan det andra inte är tidigare känt (fig. 1). Teckningen är osignerad, men av teckningsmanéret och handstilen framgår att den är utförd av den nämnde Bolm.

Bolms teckning är den enda kända avbildningen och fragmentet söktes utan resultat redan av Otto von Friesen vid hans runstensundersökningar i trakten kring sekelskiftet 1900. I en förteckning över »Förgäfvnes eftersökta runstenar» i reseberättelsen för åren 1899–1901 upptar han bl.a. »Ett fragment af en runsten, omnämndt i *Upplands Fornm. Tidskr.* I.5.75 såsom liggande löst i kyrktornet.»

Fragmentet har enligt teckningen haft trapetsoid form och runorna har stått i en rak runslinga. Några mått är inte kända. Om man vågar anta att fragmentet är avbildat i samma skala som U 966 bör det dock ha varit omkring $1,2 \times 0,3$ m stort.

Inskrift (enligt Bolms teckning i ATA):

...-r · kerþi...

5

... gærði ...

»... gjorde ...»

Till läsningen: Av runan 1 återstod enligt teckningen endast den nedre delen av en huvudstav. Runan 7 saknar den nedre spetsen av huvudstaven, men har rimligtvis varit i.

Runföljden 3–7 **kerþi** återger givetvis en verbform *gærði* »gjorde», och de första två runorna är säkert resterna av ett namn. Om denna fras har tillhört en resarformel verkar det rimligast att verbet har följts av *brō* f. 'bro' eller *mærki* n. 'minnesmärke' som objekt.

Fragmentet kan inte utan vidare föras samman med någon av de tidigare kända runstenarna från Vaksala kyrka. Det bör dock nämnas att resarformeln saknas på U 962 och att det nyfunna fragmentet åtminstone teoretiskt sett kan ha tillhört den vänstra kanten av denna

sten. Skiljetecknen på U 962 utgörs dock av små lodräta streck, vilket inte stämmer med skiljetecknet på Bolms teckning. Det är dock osäkert hur noggrann han har varit på denna punkt. Så länge fragmentet inte har kunnat återfinnas bör man dock räkna med en i övrigt okänd sten.

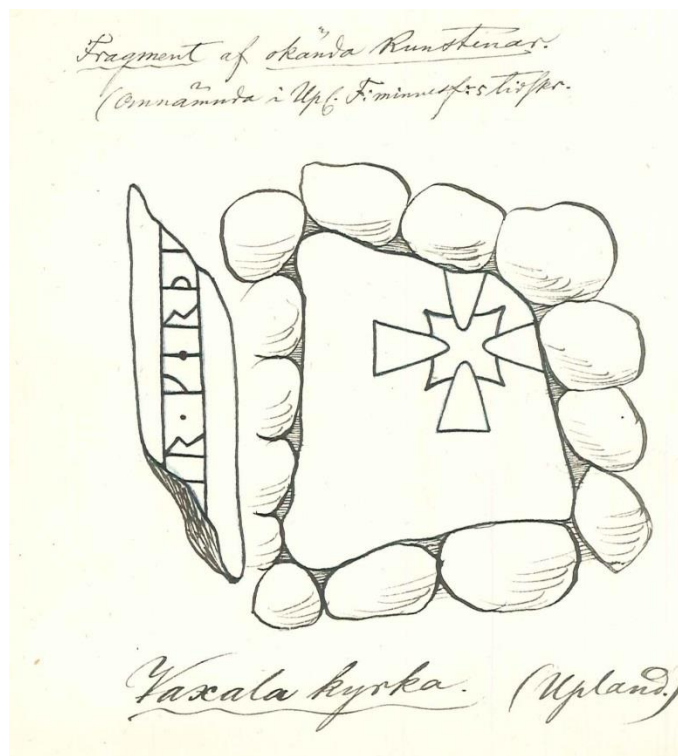

Fig. 1. U Fv2012;40 (t.v.) och samt det större fragmentet av U 966 (t.h.) från Vaksala kyrka. Teckning av C. M. Bolm (ATA).